
UpadeshasaraBhashyam

ఉపదేశసారభాష్యమ్

Document Information

Text title : Upadeshasarabhashyam

File name : upadeshasArabhAShyam.itx

Category : major_works, gaNapati-muni, bhAShya

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Vasishtha Ganapati Muni's Sanskrit Commentary on Ramana Maharshi's Upadeshasaram

Proofread by : Sunder Hattangadi

Description-comments : The Collected Works of Vasishtha Kavyakantha Ganapati Muni Vol 07-31

Latest update : July 24, 2013

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

ఉపదేశసారభాష్యమ్

॥ శ్రీః ॥

అథ రమణస్య భగవతో మహర్షేరుపదేశసారం వ్యాఖ్యాన్యాయః ।
తస్యాయమాదిమః శ్లోకో భవతి ॥

కర్తృరాజ్ఞయా ప్రాప్యతే ఫలమ్ ।

కర్మ కిం పరం కర్మ తజ్జడమ్ ॥ ౧॥

మీమాంసకాభిమతం ఫలప్రదత్వే కర్మణః ప్రాధాన్యం ఖణ్డయితుమయమారమ్భః ।

ఫలం కర్తృశిష్యరస్య ఆజ్ఞయా ప్రాప్యతే । కర్మ పరం కిమ్ ।

నేత్యర్థః । తత్కర్మ జడం భవతి ।

కర్మణః పరత్వాభావాయ జడత్వమత్ర హేతుత్వేనోపన్యస్తమ్ ।

కర్మ యస్మాజ్జడం తస్మాన్న పరమితి యావత్ ।

నను, న వయం కర్మణః పరత్వముద్దిశ్య వివదామః । ఫలప్రదత్వే కర్మణః

ప్రాధాన్యమితివాస్మాకం వాదః । మాస్తు పరం కర్మ । తథాఽపి స్వజన్యాపూర్వద్వారా

ఫలప్రదం భవేత్ । ఏవం హి ప్రమాణభూతాని వైదికవాక్యాని సజ్గచ్ఛేరన్నితి

చేత్ ।

న । జ్యోతిష్టోమాదీనాం స్వర్గసాధకత్వాదిబోధయతాం వాక్యానాం పరమేశ్వరస్య

శుభాశుభఫలప్రదత్వే కర్మసాపేక్షతోక్తైరపి సమన్వేతుం శక్యత్వాత్ । అపి

చ శుభాశుభఫలప్రదత్వం చ సర్వేషాం జగన్నియామకత్వాన్నాతిరిచ్యతే ।

తజ్జగన్నియామకం తదేవ పరం స్యాత్ । అత ఏవ కర్మవాదినో దైవశబ్దేన

తజ్జన్యాపూర్వం వదన్తి । మహర్షిశ్చ కర్మ కిం పరమిత్యత్ర తదపూర్వమేవోద్దిశతి,

వ్యవహారేషు కర్మాపూర్వయోరవిభక్త్యాత్ । తస్మాన్న వయం కర్మ పరం వదామ ఇతి

పూర్వపక్షిణా వక్తుమశక్యమ్ । అయం భావః । మీమాంసకకల్పితమపూర్వం

జడత్వాన్న పరమ్ । న చ శుభాశుభాని ఫలాని స్వతంత్రతయా దాతుమీష్టే ।

గౌరవం చ భవతి తస్య కల్పన ఈశ్వరస్వైవ సాపేక్షస్య కర్మఫలదాతృత్వే

ప్రమాణవాక్యానామబాధాత్ ।

కృతిమహోదధౌ పతనకారణమ్ ।

ఫలమశాశ్వతం గతినిరోధకమ్ ॥ ౨॥

ఫలం కర్మఫలం అశాశ్వతం సత్, భోగేనావక్షీణమనుశయమాత్రశేషమితి యావత్ ।
కృతిమహోదధౌ కర్మమహాసముద్రే పతనకారణం భవతీతి శేషః । యది ఫలం
శాశ్వతం స్యాత్ తర్హి పునరావృత్తిర్న స్యాత్ । ఫలస్యాశాశ్వతత్వాదేవ
శేషానుశయవశాత్పునరావృత్తిసమ్భవ ఇతి భావః । అత ఏవ గతినిరోధకమ్ ।
గతేః పునరావృత్తిరహితాయాః పరధామగతేర్నిరోధకం ప్రతిబంధకం భవతీతి
శేషః । అత్రాశాశ్వతం ఫలమేవ పతనకారణముక్తం భగవతా, న కర్మ,
తస్మాత్సకామకర్తృవ దూషయతి భగవానిత్యవగస్తవ్యమ్ ।

ఈశ్వరార్పితం నేచ్ఛయా కృతమ్ ।

చిత్తశోధకం ముక్తిసాధకమ్ ॥ ౩॥

ఈశ్వరార్పితం ఈశ్వరాయ విశ్వాధ్యక్షాయ అర్పితం త్వమేవాస్య కర్మణః ఫలం
యథేష్టం

జగతః కార్యే వినిక్షేప్తితి సమర్పితమ్ । నేచ్ఛయా అనిచ్ఛయా, నజ్ఞో న
లోపాభావో నైకాదివత్ । కృతం కర్మ చిత్తశోధకం చిత్తస్య మనసః శోధకం
శుద్ధికారి । ముక్తిసాధకం ముక్తేః సంసారబన్ధాద్విమోక్షస్య సాధకం చ
భవతి । మనసి శుద్ధే హి మోక్షః సులభః ।

కాయవాఙ్మనః కార్యముత్తమమ్ ।

పూజనం జపశ్చింతనం క్రమాత్ ॥ ౪॥

తదేవ కర్మ విభజితే । కాయవాఙ్మనః కార్యం పూజనం జపశ్చింతనం చ,
కాయకార్యం పూజనం వాక్కార్యం జపః మనః కార్యం చింతనం చేతి క్రమాదన్వయో
బోధ్యః । తదిదం త్రయం క్రమాదుత్తమమ్ । పూజనం ప్రథమం కర్మ । తత ఉత్తమం
జపాఖ్యం కర్మ । తత ఉత్తమం ధ్యానమితి యావత్ । అత్ర స్త్రోత్రస్య జపే
సజ్గహో జ్ఞేయః ।

జగత ఈశధీయుక్తనేవనమ్ ।

అష్టమూర్తిభృద్దేవపూజనమ్ ॥ ౫॥

పూర్వశ్లోకే పూజనశబ్దేన సామాన్యతో విగ్రహారాధనమభిహితమ్ । తస్యావరత్వేన
కీర్తనాదేతదవగమ్యతే । అధునా పూజాప్రసక్తేన సర్వకర్మోత్కృష్టం విశిష్టం
పూజనమేకమభిదధాతి । జగతః ప్రపంచస్య ఈశధీయుక్తనేవనం ఈశ్వర ఏవేదం

జగదితి ధియా యుక్తం సేవనమ్ । సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ తజ్జలానితి శాస్త్ర
ఉపాసితే । శాణ్డిల్యవిదోక్తముపాసనమితి యావత్ । అష్టమూర్తిభృద్దేవపూజనం
భవతి । పఞ్చమహాభూతాని సూర్యాచంద్రమసౌ జీవశ్చేష్వరస్యాష్టా మూర్తివిశేషా
ఉచ్యంతే । తాభిశ్చ మూర్తిభిః సర్వం జగదాక్రాంతమితి హేతోర్విశ్వస్యేష్వర-
ధియోపాసనమష్టమూర్త్యుపాసనం భవతీతి భావః । ఇదం తు పూర్ణం పూజనమ్ । నాస్య
పూర్వశ్లోకోక్తపూజనే సజ్గహాః । తస్య సర్వావరత్వాదస్య సర్వోత్తమత్వాత్ ।
ధ్యాన ఏవాస్య సజ్గహో భవతి । ధియ ఏవైకరూపాయా అత్ర ప్రాధాన్యాత్ ।
సామాన్యతః పూజనం తు శివమూర్తిష్వస్యతమస్యాః పృథివ్యాః స్వత్వైకదేశస్య
భవతి । కాయనిష్పాద్యం చ భవతి । ఇదం తు సర్వాసాం మూర్తీనాం సాకల్యేన
బుద్ధినిష్పాద్యమిత్యనయోరస్తి భూయాన్విశేషః ।

ఉత్తమస్తవాదుచ్ఛమస్తతః ।
చిత్తజం జపధ్యానముత్తమమ్ ॥ ౬ ॥

ఉత్తమస్తవాత్పత్వాద్విదికాత్ప్రశాదార్హాద్వాఽన్యస్మాత్ । ఉచ్ఛమస్తతః
ఉచ్ఛాసన్మన్దాదుపాంశోశ్చ ప్రకరణాజ్జపాదితి శేషః । చిత్తజం మానసికం జప-
ధ్యానం జప ఏవ ధ్యానమిత్యత్ర సమాసః । న జపో ధ్యానం చ తయోః సమాహార
ఇతి । ధ్యానస్య మానసికజపాదవ్యతిరేకాత్ । ఉత్తమం భవతి ।
స్తోత్రవాచకోపాంశుజపేభ్యో ధ్యానం శ్రేష్ఠమితి భావః । ఆద్యేష్వపి త్రిషు యథోత్తరం
త్రైష్వ్యమూహ్యమ్ ।

ఆజ్యధారయా స్తోతసా సమమ్ ।
సరలచిన్తనం విరలతః పరమ్ ॥ ౭ ॥

ఆజ్యధారయా ఘృతధారయా స్తోతసా నదీప్రవాహేన చ సమమ్, సరలచిన్తనం
సరలం నిత్యం సహజం నిర్విచిన్తనం ధ్యానం విరలతః మధ్యే మధ్యే విచ్ఛిన్నాత్
పరం శ్రేష్ఠమ్ । ఉత్తమే ధ్యానేఽపి సచ్ఛేదాదవిచ్ఛేదం శస్యత ఇతి యావత్ ।
ధ్యానే భక్తిరూపస్నేహసమ్బంధం సూచయితుమాజ్యధారౌపమ్యమ్ । నైర్మల్యం
సూచయితుం
ప్రవాహౌపమ్యమ్ ।

భేదభావనాతోఽహమిత్యసౌ ।
భావనాఽభిదా పావనీ మతా ॥ ౮ ॥

భూయో ధ్యానే విశేషాంతరమాహ భేదభావనాత్ ధ్యానే ధ్యాతుః స్వస్మాదీశ్వరం
భిన్నం కల్పయిత్వా యద్భావనం క్రియతే తస్మాత్ సోఽహమిత్యసౌ ఈశ్వర

ఏవాహమిత్యాకారకా అభిదా భేదరహితా భావనా పావనీ పవిత్ర మతా ।
భేదేన ధ్యానాదభేదేన ధ్యానముత్తమమితి భావః ।

భావశూన్యసద్భావసుస్థితిః ।
భావనాబలాద్భక్తిరుత్తమా ॥ ౯ ॥

భావనాబలాత్ అభేదభావనాబలాదిత్యేవ సామర్థ్యాత్ । భావశూన్యసద్భావ-
సుస్థితిః భావశూన్యా సజ్కల్పశూన్యా సద్భావేన సత్తయా సుస్థితిర్నిష్ఠా
ఉత్తమా భక్తిర్భవతి । భిన్నభావనాయాం యా భక్తిః సా త్వవరేతి పరిశేషన్యాయాత్
సిద్ధ్యతి ॥

హృత్ఫలలే మనః స్వస్థతా క్రియా ।
భక్తియోగబోధాశ్చ నిశ్చింతమ్ ॥ ౧౦ ॥

హృత్ఫలలే ఆత్మనః స్థానే మనఃస్వస్థతా మనసః స్వస్థానస్థితతా ।
క్రియా కర్మ భవతి । భక్తియోగబోధాశ్చ భక్తిర్యోగో బోధశ్చ భవతి ।
నిశ్చింతమ్, న కశ్చిత్సంశయ ఇత్యర్థః । మనసః స్వజనిస్థానే హృదయేఽవతీర్య
నిష్ఠేవ కర్మ పర్యవసన్నం సర్వకర్మమాలిభూతమ్ । సైవ భక్తిః పర్యవసన్నా
సర్వభక్తిమాలిభూతా । సైవ యోగః పర్యవసన్నః సర్వయోగమాలిభూతః । సైవ
జ్ఞానం పర్యవసన్నమితి యావత్ ।

వాయురోధనాశ్చీయతే మనః ।
జాలపక్షివద్రోధసాధనమ్ ॥ ౧౧ ॥

వాయురోధనాత్ వాయోః ప్రాణస్య రోధనాత్ ప్రతిష్ఠమృణాన్నియమనాద్వా మనః
జాలపక్షివత్ లీయతే ఆత్మని నిశ్చలం రుద్ధం భవతి । ఇదం రోధసాధనమ్ ।
పూర్వవాక్యార్థస్య కర్తృత్వాదిదమితి తస్యాక్షేపః । హలేన కుమ్భకస్య సాధనం
ప్రతిష్ఠమృణం ప్రాణస్య భవతి । సతతం యాతాయాతప్రత్యవేక్షణాన్నియమనం భవతి ।
తస్యాపి కుమ్భకసంజ్ఞా రాజయోగినాం మతేనావిరుద్ధా । ఉత్తరైవ మహర్షేరిష్ఠా
ప్రక్రియా యదయమాహ గీతాసు (రమణగీతాసు) ప్రాణరోధశ్చ మనసా ప్రాణస్య
ప్రత్యవేక్షణమ్ । కుమ్భకం సిద్ధ్యతి హ్యేవం సతతప్రత్యవేక్షణాత్ ఇతి ।

చిత్తవాయవశ్చిత్కియాయుతాః ।
శాఖయోర్ద్వయా శక్తిమూలకా ॥ ౧౨ ॥

చిత్కియాయుతాః క్రమేణ చిత్తా క్రియయా చ యుతాః చిత్తవాయవః చిత్తాని మనాంసి

వాయవః ప్రాణశ్చ చిద్యుతాని చిత్తాని క్రియాయుతాః ప్రాణాశ్చేతి యావత్ |
 శక్తిమూలకా శక్తిరీశ్వరశక్తిరూలం యస్యాస్తాదృశీ శాఖయోర్ద్వయీ భవతి |
 ఆదిశక్తిరానశక్తిశాఖా చిత్తాని | క్రియాశక్తిశాఖా ప్రాణా ఇతి

తాత్పర్యమ్ | జనబహుత్వాపేక్షయా చిత్తప్రాణయోర్బహువచనేన నిర్దేశః | ఆయం
 భావః | యతో మనో వాయుశ్చ శాఖాద్వయమీశ్వరశక్తేః తస్మాత్తదుభయం చ
 తదధిగమాయ మార్గీభవితుమర్హతి |

లయవినాశనే ఉభయరోధనే |

లయగతం పునర్భవతి నో మృతమ్ || ౧౩||

లయో వినాశనం చ లయవినాశనే, ఉభయరోధనే ఉభయవిధరోధనే భవతః |
 మధ్యమపదలోపసమాసః | లయగతం మన ఇత్యధ్యాహారః | పునర్భవతి జాయతే |
 మృతం వినష్టం నో న జాయతే | వృత్తిమాత్రోపసంహారో లయః | తద్వతో యోగిన
 ఉత్థానం సమాధిశ్చ పర్యాయేణ భవతః | వృత్తిమూలాహుఙ్కారోపసంహారో వినాశనమ్ |
 తద్వతో జ్ఞానినో నిత్యః సమాధిర్భవతి |

ప్రాణబన్ధనాల్లీనమానసమ్ |

ఏకచిన్తనాన్నాశమేత్యదః || ౧౪||

వాయురోధనాదితి శ్లోకోక్తాత్ప్రాణబన్ధనాత్ ప్రాణప్రతిష్ఠమృతాత్ ప్రాణ-
 నియమాద్వా లీనమానసం లీనం మనః అదః ఏకచిన్తనాదాత్మైక్యాను-
 సన్ధానాన్నాశమేతి | ప్రాణరోధో మనసో లయహేతురేవ భవతి న వినాశన-
 హేతుః | లీనే మనస్వైక్యానుసన్ధానం మనోనాశనాయేత్యర్థః |

నష్టమానసోత్కృష్టయోగినః |

కృత్యమస్తీ కిం స్వస్థితిం యతః || ౧౫||

స్వస్థితిమాత్రనిష్ఠామ్, యతః ప్రాప్తస్య నష్టమానసోత్కృష్టయోగినః కృత్యం
 కిమస్తీ | నష్టే మనసి న కిఞ్చత్కర్తవ్యం శిష్యత ఇతి భావః |

దృశ్యవారితం చిత్తమాత్మనః |

చిత్త్వదర్శనం తత్త్వదర్శనమ్ || ౧౬||

దృశ్యవారితం దృశ్యేభ్యో వారితం పరావృత్తమన్తర్ముఖమితి యావత్ | చిత్తం
 ఆత్మనశ్చిత్త్వదర్శనం భవతి | వ్యతిరేకతో విషయేభ్యః పరావృత్తమేవ
 చిత్తమన్వయత ఆత్మచిత్త్వదర్శనం భవతీత్యక్షరార్థః | చిత్తస్య
 బహిర్ముఖత్వాభావే నిద్రాభావే చాన్తర్ముఖం తదాత్మచిత్త్వదర్శనరూపమేవ

అహమి లీనకేఽప్యలయసత్తయా ॥ ౨౧॥

ఇదం హృత్ అహంపదాభిఖ్యం అహం పదమభిఖ్యా యస్యేతి । అహమితి పదం
మనసి గౌణమాత్మని ముఖ్యమితి భావః । హేతుమాహ । అన్వహం అహమి
లీనకేఽపి మనోమయాహజ్కారే నష్టేఽపి అలయసత్తయా అనష్టసద్భావేన ।
అయం భావః । యోఽహంపదార్థః స ఆత్మేతి పామరోఽప్యజ్ఞీకుర్యాత్ । అహజ్కారే
శాస్తే నాత్మా శాస్తో దృశ్యతే । స్ఫురత్యేవాహమితి । మనస్తు శాస్తం భవతి ।
ఏవమన్వయవ్యతిరేకాభ్యామహంపదం మనసి గౌణమాత్మని ముఖ్యమితి సిద్ధమ్ ।
కథం గౌణం కథం ముఖ్యమ్ । మనసోఽహజ్కారసమ్బంధాత్తత్ర గౌణమ్ ।
ఆత్మన్యహంతాయాః సత్తారూపేణ నిత్యం భానాత్తత్ర ముఖ్యమ్ ।

విగ్రహేన్ద్రియప్రాణధీతమః ।

నాహమేకసత్తజ్జడం హ్యసత్ ॥ ౨౨॥

ఏకసత్ ఏకసద్రూపః అహం విగ్రహేన్ద్రియప్రాణధీతమో న, దేహేన్ద్రియప్రాణబుద్ధి-
రూపం తిమిరం న । కారణమాహ । హి యస్మాత్కారణాత్ తద్విగ్రహోఽది జడం
అసచ్ఛ । యజ్జడం తత్కథమాత్మా । యన్నాస్తి తత్కథమాత్మా ।

సత్త్వభాసికా చిత్కవేతరా ।

సత్తయా హి చిచ్ఛిత్తయా హ్యహమ్ ॥ ౨౩॥

సద్వస్తు కేన భాసత ఇత్యాశక్య పరిహారతి । సత్త్వభాసికా ఇతరా చిత్
కవ వా । నేత్యర్థః । సత్తాం భాసయితుమన్యస్యాశ్చితో నావసర ఇతి యావత్ ।
కారణమాహ । హి యస్మాత్ సత్తయా చిద్భవతి యత్సత్తదేవ
స్వభావతశ్చిన్మయమ్ ఇత్యర్థః । హి యస్మాచ్ఛ కారణాత్ అహం చిత్తయా భవామి ।
యా చిత్తైవ స్వభావతోఽహంపదార్థ ఇత్యర్థః । సత్తాచిత్తాహంతానాం త్రికం
స్వభావతః సమానాధికరణమితి యావత్ । చిద్రశ్మిసన్బంధాన్మనస్యహంతా
గౌణీతి ప్రాగేవావేదితమ్ ।

ఈశజీవయోర్వేషధీభిదా ।

సత్స్వభావతో వస్తు కేవలమ్ ॥ ౨౪॥

ఈశజీవయోః వేషధీభిదా భవతి । వేషతో భేదశ్చాణ్డపిణ్డోపాధికృతః ।
ధీతో భేదః సర్వజ్ఞత్వాల్పజ్ఞత్వాభ్యామ్ । ఏవమపి వస్తు కేవలమేకమేవ ।
కుతః । సత్స్వభావతః సత్తారూపధర్మాన్వయాత్ । అత్ర కాలత్రయేఽపి సదేవ
సచ్ఛబ్దేనోచ్యతే । అన్యథా దృశ్యానాం చ వినశ్వరాణాం భానకాలికసత్తామ్

ఆశ్రిత్య సత్స్వభావప్రసక్తిః స్యాత్ |

వేషహానతః స్వాత్మదర్శనమ్ |

ఈశదర్శనం స్వాత్మరూపతః || ౨౫ ||

వేషహానతః పిణ్డోపాధిసమ్బంధభావనానాశనాత్ స్వాత్మదర్శనం భవతి |
అపరోక్ష ఆత్మానుభవః స్యాదిత్యర్థః | అస్తు స్వాత్మదర్శనం కథమీశదర్శనం
స్యాదితి చేదత్రాహ | స్వాత్మరూపతః ఈశ ఏవ స్వాత్మనో రూపమితి
హేతోస్తదేవేశదర్శనమ్ | శుద్ధస్వాత్మదర్శనాదీశదర్శనం నాపరమస్తీతి
తాత్పర్యమ్ | వేషహీనస్వాత్మనోఽపరిచ్ఛిన్నత్వాన్న తదనుభవః పరిచ్ఛిన్నః,
అపి తు పూర్ణ ఏవేతి |

ఆత్మసంస్థితిః స్వాత్మదర్శనమ్ |

ఆత్మనిర్ద్వయాదాత్మనిష్ఠతా || ౨౬ ||

దర్శనమితి పూర్వజ్ఞోక్తోక్తపదేన భూయస్త్రిపుటీసమ్భవమాశక్య్య పరిహారతి |
ఆత్మసంస్థితిరాత్మనిష్ఠైవాత్మదర్శనమ్ | న తత్ర త్రిపుట్యా అవసరః | సా
చాత్మనిష్ఠతా ఆత్మనిర్ద్వయాదభవతి | ఆత్మనిష్ఠత్వతాయాం ద్వైతసమ్మర్శోక్తే
లేశతోఽపి న వర్తితవ్యః | యది ద్వైతం భాసేత తత్ర తన్మయనిష్ఠా కథం
స్యాదితి తాత్పర్యమ్ |

జ్ఞానవర్జితాఽజ్ఞానహీనచిత్ |

జ్ఞానమస్తి కిం జ్ఞాతుమస్తరమ్ || ౨౭ ||

జ్ఞానవర్జితా అజ్ఞానహీనా చ చిత్ జ్ఞానం భవతి | నను జ్ఞానే జ్ఞానవర్జితత్వం
కథమితి చేత్కారణమాహ | జ్ఞాతుం యత్ కిచ్చిదిన్యద్వేదితుం అస్తరం భేదః
అస్తి కిమ్ | నాస్తీతి భావః | తత్ర స్థితౌ భేదాభావాత్తదాశ్రితతోక-
ప్రసిద్ధజ్ఞానాభావః | ఏవమపి సా స్థితిరానమయ్యేవ పూర్ణానుభూతిరూప-
త్వాత్ |

కిం స్వరూపమిత్యాత్మదర్శనే |

అవ్యయాభవాపూర్ణచిత్సుఖమ్ || ౨౮ ||

కిం స్వరూపం కిం మే రూపమితి విచారణవిధయా ఆత్మదర్శనే సతి,
ఆత్మనిష్ఠాయాం సిద్ధాయాం, అవ్యయం నాశరహితం అభవమకృత్రిమం సహజమితి
యావత్ | ఆపూర్ణానుభవంతాత్పూర్ణం చిత్సుఖం సమ్పద్యత ఇతి శేషః |

ఏతదనుభూతివర్ణనం భవతి పునర్మార్గప్రదర్శనపూర్వకమ్ |

బంధముక్త్యతీతం పరం సుఖమ్ |
విన్దతీహ జీవస్తు దైవికః || ౨౯ ||

దైవికః దేహాత్మభావరహిత ఆత్మనిష్ఠః తస్మామవస్థాయామేవ హి ఆత్మనో
దివ్యత్వం పరిస్ఫురేత్ | జీవస్తు బంధముక్త్యతీతం బంధముక్తిభ్యామతీతం
పరం సుఖమానందం విన్దతి ప్రాప్నోతి | బంధస్ఫూర్తిసాపేక్షా ముక్తిస్ఫూర్తిః |
తస్మాదజ్ఞానినాం వ్యవహార ఏవ సాఽవస్థ ముక్తిరిత్యభిధీయతే | అనుభవినో
బంధస్ఫూర్తిరహితస్య ముక్తిస్ఫూర్తిరపి నాస్తీతి తస్య సావస్థా బంధ-
ముక్త్యతీతైవ వక్తవ్యా |

అహమపేతకం నిజవిభానకమ్ |
మహాదిదం తపో రమణవాగ్మయమ్ || ౩౦ ||

అహమపేతకం అహమా మనోమూలాహఙ్కారేణ అనాత్మగతయాఽహంవృత్త్యేతి
యావత్ |

అపేతకం వియుతం నిజవిభానకం స్వరూపవిభానం ఇదం మహత్తపః | ఆత్మనో-
ఽప్యహమహంతయా స్ఫురణాదహమపేతకమిత్యత్ర గౌణస్యాహంభావస్య నిరాసో
బోధ్యః | సర్వేభ్యస్తపేభ్యో నిత్యమాత్మస్ఫురణం మహత్తప ఇతి తాత్పర్యమ్ |
ఇయం రమణవాక్ రమణస్య మహర్షేర్వాక్ ఇయమిత్యనేన సర్వస్యాపి గ్రంథస్య
గ్రహణమ్ | నైతచ్ఛోచమాత్రస్య | స ఏష ఉపదేశసారస్త్రిశతా శ్లోకానాం
నిబద్ధో భగవతో రమణస్య మహర్షేర్విజయతేతరాం విజయతేతరామ్ |

ఇతి శ్రీభగవన్మహర్షిరమణాస్తేవాసినో వాసిష్ఠస్య
నరసింహసూనోర్గణపతేః కృతిః ఉపదేశసారభాష్యం సమాప్తమ్ |

విభవాబ్ధే జ్యేష్ఠమాసే పౌర్ణమ్యాం భానువాసరే |
చన్ద్రోపరాగసమయే భాష్యమేతదుదీరితమ్ ||

From The Collected Works of Vasishtha Kavyakantha Ganapati Muni Vol 07-31
Proofread by Sunder Hattangadi

pdf was typeset on March 24, 2024

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

